

Nationaal Coördinator Groningen

> Retouradres Postbus 3006 9701 DA Groningen

VERTROUWELIJK

Aan de leden van de MS en BS

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Bezoekadres
Paterswoldseweg 1
9726 BA Groningen

Postadres
Postbus 3006
9701 DA Groningen

Behandeld door
J.G.M. Alders

T 088 041 (10)(2e)

(10)(2e) @nationaalcoordinatorgroningen.nl

Datum 30 oktober 2017
Betreft Governance en doorwerking regeerakkoord

Ons kenmerk
NCG / 17170149

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Geachte leden van de maatschappelijke- en bestuurlijke stuurgroep,

Bij de voorbereiding van het meerjarenprogramma (hierna: MJP) 2018-2022 is mij gevraagd om een aantal elementen niet in het kader van het MJP te bespreken – governance en doorwerking regeerakkoord – omdat daarover eerst onderlinge gesprekken zouden moeten plaatsvinden. Ik heb aangegeven deze punten te zullen verwijderen uit het MJP en aan de orde te stellen in een afzonderlijke brief.

Wetsontwerp

In het najaar 2016 hebben een aantal discussies plaatsgevonden in de stuurgroepen, een wetsontwerp tot wijziging van de Mijnbouwwet, waarin o.a. aandacht besteed wordt aan:

- De relatie met de NAM (het kunnen geven van aanwijzingen, zodat de afhankelijk van de wettelijk aansprakelijke partij wordt verminderd);
- De positie van het MJP, het proces en de vaststelling van het MJP (het wettelijk verankeren van de rollen en verantwoordelijkheden van de bestuurlijke en maatschappelijke partijen);
- De positie van de Nationaal Coördinator Groningen (het attribueren van bevoegdheden van de minister van EZ aan de NCG, zodat de onafhankelijkheid verder tot uitdrukking wordt gebracht en het borgen van de positie van de NCG als bestuursorgaan waarmee publiekrechtelijke rechtsbescherming inclusief klachtrecht mogelijk wordt gemaakt);

Nationaal Coördinator
Groningen

Ons kenmerk
NCG / 17170149

- Het toegankelijk maken van de rijkscoördinatierегeling voor provincie en gemeenten en, in uitzonderlijke omstandigheden, de in de plaats treding als departementen, provincie en gemeenten niet in staat zijn hun verantwoordelijkheid te nemen;
- Instrumenten om vanuit veiligheidsoverwegingen/crisisaanpak weigeraars maatregelen op te leggen en versneld aan te kunnen besteden.

In het MJP 2017-2021 is beschreven dat de samenwerkingsafspraken tussen NAM-EZ en NCG tekort schieten en dat het feit dat de NAM zo bepalend is in het schade- en versterkingsproces, dat het maar de vraag is of er daadwerkelijk voortgang kan worden geboekt en vertrouwen kan worden teruggewonnen. Tegen deze achtergrond heeft de discussie over het wetsvoorstel plaatsgevonden.

Het kabinet heeft in december 2016 zich uitgesproken over een wetsvoorstel en dit voor advies aangeboden aan de Raad van State. De Raad van State heeft na de verkiezingen haar advies uitgebracht. In de brief d.d. 15 juni 2017 heeft de minister van Economische Zaken de Tweede Kamer geïnformeerd over het feit dat het advies van de afdeling advisering van de Raad van State, over het wetsvoorstel betreffende de positie van de NCG, inmiddels is ontvangen. In deze brief spreekt de minister de verwachting uit dat een nieuw kabinet besluiten over de organisatie van schadeherstel en versterking zal nemen. Hij deelt dan ook mee de besluitvorming aan zijn opvolger over te laten.

In het regeerakkoord "Vertrouwen in de toekomst" van 10 oktober 2017 wordt gesteld:

"De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) krijgt in overleg met de regio een wettelijke verankerde onafhankelijke positie."

In de gesprekken in het najaar van 2016 is uitvoerig aandacht besteed aan de vormgeving van de positie van de NCG via attributie. Een meer zelfstandige positie van de NCG ten opzichte van de minister van Economische Zaken en tussen de partijen is uitdrukkelijk de wens van de regionale bestuurlijke en maatschappelijke partijen en gelet daarop is gekozen voor het instrument van de attributie, de NCG wordt daarmee een bestuursorgaan in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht. Het zal geen opzien baren indien in de

Nationaal Coördinator
Groningen

Ons kenmerk
NCG / 17170149

advisering van de Raad van State ook de mogelijkheid van een ZBO aan de orde komt.

Voor het overige is in de discussies van het najaar 2016 in het verlengde van de governance notitie (uitwerking aanvullend bestuursakkoord) aandacht besteed aan de voorbereiding van het MJP door de NCG (in overleg met alle betrokken partijen) en vervolgens de besluitvorming daarover. Het Nationaal Bestuurlijk Overleg is de ultieme poging om tot overeenstemming te komen, waarna de minister (gehoord de ministerraad en rekening houdend met de inbreng van de provincie en de gemeenten) tot besluitvorming komt. Vervolgens is het aan de NCG om dit vastgestelde programma uit te voeren. De minister zal, indien dat aan de orde is, kenbaar maken wat zijn overwegingen zijn ten aanzien van eventuele negatieve oordelen van andere bestuursorganen. Hij zal gemotiveerd aangeven op welke punten het vastgestelde programma afwijkt van het voorstel van de NCG.

De afgelopen tijd is er intensief gesproken over een nieuw schadeproces. Onderdeel daarvan zal zijn de instelling van het Instituut Mijnbouwschade. Een volstrekt onafhankelijk instituut dat vorm geeft aan het schadeproces en uitspraken doet over de schades. In die discussie is door de regio bezwaar gemaakt tegen de instelling en samenstelling van het Instituut door de minister van Economische Zaken.

In dat kader heeft de NCG schriftelijk aangegeven te onderzoeken hoe het mogelijk kan worden gemaakt de besluitvorming over essentiële zaken in het aardbevingsgebied meer gemeenschappelijk en gelijkwaardig vorm kan krijgen. "Mogelijk kan een gemeenschappelijke regeling hier een oplossing voor bieden. Deze zou in eerste instantie kunnen beslissen over (wijzigingen in) het schadeprotocol en het benoemen van leden voor het IM. Later kan ook gesproken worden over het toevoegen van de besluitvorming over het MJP. Hiervoor is nodig dat helder is welke bevoegdheden alle partijen moeten en willen overdragen en welke positie de maatschappelijke partijen kunnen en willen nemen."

De urgentie die vorig jaar werd gevoeld bij de noodzaak om zaken wettelijk te regelen is niet minder geworden.

Daarbij dient bedacht te worden dat de informele positie van de NCG niet alleen tot problemen kan leiden in het verkeer tussen bestuurslagen en organisaties, maar ook in het verkeer met de individuele burger. De

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Ons kenmerk
NCG / 17170149

opmerkingen van de Nationale Ombudsman over de onduidelijke positie van de NCG in het koopinstrument is daarvan een goed voorbeeld, waarvoor snel een voorziening moet worden getroffen.

Inmiddels heb ik kennis kunnen nemen van een voordracht van gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen ter vaststelling van de Begroting 2018 en de 8^e wijziging van de Begroting 2017. In deze voordracht wordt in paragraaf 6.4.3. gesproken over de inzet voor "Een nieuw perspectief". Een nader uitgewerkt voorstel voor de herijking van het gasdossier. In dit onderdeel wordt het volgende uitgesproken:

- de regio heeft de beschikking over een daadkrachtige en dienende uitvoeringsorganisatie die herstel, versterking en perspectief samen met bewoners ter hand neemt.

Het komt mij voor dat deze zienswijze bij deze discussie betrokken zal moeten worden.

Groningen vraagt om toegesneden instrumentarium

In het MJP 2017-2021 is al uitvoerig stil gestaan bij de bijzonderheid van de Groningse situatie en wordt de vraag onder ogen gezien of het mogelijk is om een en ander aan te kunnen pakken met het reguliere instrumentarium waarover de overheid kan beschikken. Gesteld wordt dat de situatie alle kenmerken heeft van een crisis en dat daarbij een toegesneden gereedschapskist hoort.

In de wandelgangen is dat de Groningenwet gaan heten. De situatie in Groningen en de uitvoering van de operatie is complex en zeer omvangrijk. Er zijn ingrijpende verbouwingen nodig, waarbij bewoners tien weken tot een half jaar hun huis uit zullen moeten. Dat geldt niet alleen voor bewoners, maar ook voor bedrijven. Winkels die versterkt moeten worden en tijdelijke winkelruimte die beschikbaar moet komen. De situatie in Groningen heeft alle kenmerken van een crisis en derhalve is een crisisaanpak noodzakelijk. Daartoe zal een wettelijk instrumentarium beschikbaar moeten komen waarbij instrumentarium wordt ontwikkeld voor onder meer de volgende onderwerpen:

- Bewoners die niet mee willen werken (weigeraars) en die daarmee de veiligheid van anderen bepalen, kunnen verplichten om mee te werken aan inspectie en versterking;

Nationaal Coördinator
Groningen

Ons kenmerk
NCG / 17170149

- Vergunningsvrij creëren van locaties voor tijdelijke huisvesting;
- Versterking van cultureel erfgoed;
- Zorginstellingen kunnen laten samenwerken om versterking en (tijdelijke) huisvesting van cliënten mogelijk te maken, zonder bezwaar van de mededinging;
- Mogelijk maken van compensatie van bedrijven en corporaties (versterking etc.) zonder dat dit stuit op de staatssteun discussie;
- Afwijken van aanbestedingsregels om snelheid te kunnen maken en om ook het regionale bedrijfsleven te kunnen betrekken bij de werkzaamheden.

Zelfs als de discussie over de governance elementen nog enige tijd in beslag zouden nemen, dan nog is het noodzakelijk om genoemde zaken te regelen.

Publieke verantwoordelijkheid

Alles wat direct te maken heeft met schade en versterken valt binnen de aansprakelijkheid van de NAM. Gekozen is van het begin af aan om zaken te koppelen. Als de bestaande voorraad wordt aangepakt, durf dan ook stappen te zetten op het gebied van de duurzaamheid en kansen die eigenaren, gemeenten en corporaties willen verzilveren om structuurversterking op straat, buurt, wijk, dorps, stads- en regioniveau te realiseren een serieuze kans te geven.

Gekoppeld aan de versterkingsoperatie wordt dan ook aandacht besteed aan verduurzaming. Het kabinet heeft eerder 4.000 euro per woning beschikbaar gesteld voor duurzaamheidsmaatregelen in samenhang met versterking. Versterking zal er toe leiden dat bij de te nemen maatregelen al de energetische eisen van vandaag gelden. Als extra stap is voorzien in een bijdrage van 4.000 euro. Daarnaast is voor de eerste 500 woningen een extra bedrag van 3.000 euro beschikbaar. Dat betekent dat voor de eerste 500 woningen er 7.000 euro per woning beschikbaar is.

Eerder is al in beeld gebracht wat de kosten zouden zijn indien er verdergaande ambities zouden worden geformuleerd. Om een bestaande woning energieneutraal te maken is een investering nodig van 15.000 euro per woning. Een woning op het niveau van Nul-op-de-Meter brengen vraagt om een gemiddelde investering van 39.000 euro per woning. Met de tekst van het regeerakkoord in de hand zullen de partijen nu keuzes moeten

Nationaal Coördinator
Groningen

Ons kenmerk
NCG / 17170149

maken in deze. De ramingen bevatten nu 40 miljoen euro voor de eerste 10.000 te versterken woningen. Als gekozen wordt voor de ambitie van 7.000 euro per woning dan zal er 28,5 miljoen euro moeten worden gereserveerd in het aardgasbatenfonds. Wordt gekozen voor energieneutraal dan gaat het om 110 miljoen euro. Bij Nul-op-de-Meter zou het gaan om 350 miljoen euro en daarmee wordt getreden buiten de oevers van het fonds. De vraag is of daarbij gebruik kan worden gemaakt van extra middelen die voor energiebesparing beschikbaar komen of dat hierbij uitsluitend gekeken dient te worden naar de middelen in het kader van het aardgasbatenfonds.

Bij de vaststelling van met eerste MJP heeft het kabinet daarnaast aangegeven in haar brief van 18 december 2015 dat: *"Het Kabinet stelt vast dat er aanvullende middelen nodig kunnen zijn om, daar waar de bestaande budgetten voor versterking, leefbaarheid en kansrijk Groningen binnen de eerder vastgestelde middelen uit het bestuursakkoord en de betreffende begrotingen van overheden en instellingen tekort schieten, toch toekomstbestendig te investeren.*

Het Kabinet heeft daarom de NCG gevraagd inzichtelijk te maken wat de omvang is van deze eventueel benodigde middelen voor ondermeer onderwijs, zorg, cultureel erfgoed en openbare ruimte en zal op basis daarvan, waar nodig, dekking zoeken.

Daarbij stelt het Kabinet vast dat de aansprakelijkheid van NAM het uitgangspunt is, dat de bestaande (financiële) verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld op het terrein van onderwijs en zorg, onveranderd blijven en dat de NCG binnen dat kader een regierol vervult."

Voor de uitvoering van het scholenprogramma heeft dit geresulteerd in een bijdrage van 70 miljoen euro, de minister van OCW heeft daarnaast 2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor behoud van erfgoed vooruitlopend op het erfgoedprogramma dat vrijwel af is. Voor zorg wordt momenteel een programma ontwikkeld en bij de eerste gebiedsversterkingsplannen ligt het vraagstuk van koppelkansen in de openbare ruimte nadrukkelijk voor. Onder meer de gemeente Loppersum en de gemeente Appingedam en corporaties als Marenland en Wierden en Borgen investeren vanuit hun eigen verantwoordelijkheid in gebieden waar ook versterkt wordt.

De tekst van het regeerakkoord maakt het noodzakelijk om verder te spreken over het aardgasbatenfonds:

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Ons kenmerk
NCG / 17170149

- Voor de versterking van de economie en de leefbaarheid sluit het rijk een tripartite bestuursakkoord, waarbij een prominente rol op het gebied van energietransitie en duurzaamheid;
- Er komt in het fonds geld beschikbaar voor zorgprofessionals en geestelijke verzorgers (psychische klachten gerelateerd aan de aardbevingsproblematiek);
- Erfgoedloket en adviesteam: financiering kan via het fonds lopen;
- Versterking zoveel mogelijk combineren met werkzaamheden gericht op de verduurzaming van huizen en economische structuurversterking, waarvoor middelen uit het fonds bestemd zijn;
- Nationale koploper energietransitie en kenniscentrum, het fonds kan hierbij helpen.

Een en ander maakt duidelijk dat voor een aantal zaken, gerelateerd aan de versterking, afstemming met het fonds zal moeten plaatsvinden. Ook moet de consistentie met de brief van 18 december 2015 worden behouden.

De gezamenlijke ambities op de diverse onderdelen kunnen worden vastgelegd in het MJP. Daarbij is het van belang dat er ook een samenhang is bij de financieringsbereidheid van de betreffende partijen, mede in relatie tot de omvang van het aardgasfonds en eventuele middelen die met name gemeenten en corporaties willen investeren in de gebieden. Uiteindelijk is de partij uit wiens begroting de middelen beschikbaar worden gesteld beslissingsbevoegd en is het gewenst om middelen zo dicht mogelijk bij de uitvoering in te zetten, zoals is gedaan met de uitvoering van het scholenprogramma. Hierbij zijn de middelen via het gemeentefonds aan de gemeenten ter beschikking gesteld en voert NCG op programmaniveau regie op de uitvoering binnen 5 jaar en heeft de verantwoordelijkheid primair belegd bij de stuurgroep onder voorzitterschap van wethouder Schollema.

Tot slot

Het is gewenst om op korte termijn over de drie genoemde onderwerpen te spreken en vast te stellen op welke wijze hierover besloten zal gaan worden. Waar de versterking van enige duizenden woningen in 2018 op het programma staan, zal het duidelijk zijn dat beslissingen op korte termijn noodzakelijk zijn. Het Nationaal bestuurlijk Overleg op 6 december zou de

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Ons kenmerk
NCG / 17170149

antwoorden kunnen formuleren die nog in het MJP kunnen worden mee
genomen, zodat de bewoners weten waar ze aan toe zijn.

Vriendelijke groet,

(10)(2e)

Hans Alders (10)(2e)
Nationaal Coördinator Groningen.

